

NÉPNEVELŐK LAPJA.

NEVELÉS - OKTATÁSÜGYI HETILAP.

A „Népnevelők pesti- s a kisdednevelők országos egyletének“, az „Egyetemes tanítógyűlés 50-es bizottságának“, a „Budapesti tanítótestületnek“, az „Eötvös-alapgyűjtő központi bizottságnak“, a Czepléd-vidéki — s több tanítóegyletnek rendes közlönye.

Felelős szerkesztő: **Lakits Vendel.**

Megjelenik e lap minden szombaton. **Előfizetési ára:** Egész évre 4 frt., félévre 2 frt., negyedévre 1 frt. **Hirdetések** 2 has. petit soronként 10 krral számíttatnak. **Kéziratok** a szerkesztőhöz (Józsefváros, muzeumtelep 4. sz.) **Előfizetési pénzek, reclamatiók** sat. **Vodianaer F.** kiadóhoz (belváros, megyeháztér 9. sz.) küldendők.

Kivonat Bója Gergely úr beszédéből,

melyet a budapesti tanítóegyletek által f. hó 16-án tartott Deák-ünnepélyen mondott.

A tanítók és nevelők hivatása a kezeikre bízott tanuló ifjúságot nem csak egyes ismeretek szerzésére képesíteni, hanem azokat a polgári erények fogalmával megismertetni, az erények gyakorlására tanítani s a gyakorlás módozatait is megmutatni, sőt mi legfőbb, a tanítók és nevelők az erények gyakorlásában kell, hogy példával menjenek elül — s az élő példák által a növendékeket az erények szeretetére s gyakorlására lelkesítsék.

Ily példát akar a fővárosi tanítói testület adni az által, hogy Deák Ferencnek halála után születése évfordulójának első alkalmával megemlékezik a nagy hazafi halhatatlan érdemeiről, melyeket a nemzet boldogítására szentelt felette nehéz munkájával szerzett.

A mennyire a történet könyvei tanuskodnak, a magyar hazának, a Mindenható, vagyis hagyományos kifejezéssel élve a magyarok Istene korszakonként adott nagy embereket, kik majd a kormányzat viszontagságos utjain, majd a harcok véres mezején a törvény védelmében, a közművelődés s a közérkölciség emelésében örök hálára kötelezően fáradoztak és erejük szerint áldozni mindenkor készek voltak.

A történelemben soha el nem enyészhető betűkkel vannak azok nevei megörökítve, kik a magyar nemzet élethajóját dúló viharok közt, önfeláldozással segítették a révparthoz, kik a hanyatlásnak indult nemzet életerejét felfrisítve, a haladás zászlóját fennen lobogtatva, a nemzet egéről a tespedés homályát eloszlatták, s lángelméjük s rendületlen hazafiúi erényeik fáklyájával megmutatták az utat, melyen a nemzetnek haladnia s élnie kell, ha a megsemmisülés örvényébe sülyedni nem akar.

Ily jellemű, ily fenséges erényű hazafiak sorában foglal az első közt helyet Deák Ferenc, kit azért adott a Mindenható a magyar nemzetnek, hogy a polgári erények, az önzéstelen küzdelem, a valódi bölcsesség, az igazi emberszeretet, a törvény iránti tántoríthatlan tisztelet mintaképeül szolgáljon a magyarnak mindaddig, míg a haza földén lesz ember, ki a hazát mindenek felett szeretni s annak boldogítását eszközölni honpolgári első kötelességének ismeri és tartja.

Hogy Deák Ferenc a haza legnagyobb, legérdemesebb fiainak a jelen korszakban nemcsak egyike, de sok tekintetben elseje volt, egyebek közt bi-

44
Lakits Vendel

zónyítja azon országos gyász, azon általános fájdalomérzet, mely az ő elhunytakor a nemzet minden rétegében oly megható jelenetekben nyilatkozott, mely jelenetekre a hazai történet alig tud hasonló példát felmutatni.

A fővárosi tanítói testület a dicső emlékü nagy hazafiban most nem a világhírű politikust, nem a mindenki által egyaránt tisztelt pártvezért dicsóítja, hanem megemlékezik a magyar haza azon fiáról, ki az emberi erények összes birtokában a haza gondos atyja, a nemzet igazi bölcse volt.

A nevelők s tanítók hivatása és szent kötelessége, a tanulókat szívben, lélekben hazafiakká, erényes, munkás és önzéstelen polgárokká nevelni, képezni.

Ha tehát e mai napon a fővárosi tanítók az elhunyt nagy hazafi halála után annak születési első évfordulója alkalmával újra átérzik azon nagy csapás által okozott fájdalmat, melyet a feledhetlen honatya elhunytá alkalmával az egész nemzet érzett és vallott és ezer ezer gyászjelményekkel nyilvánított, s ha a főváros tanítói a gondjaikra bízott serdülő nemzedék szívében is felélesztik a kegyeletet, melylyel a halhatatlan nevű hazafi erényei iránt viseltetnünk kell, ez által csak kötelességüket teljesítik, csak az igaz érdemoltára előtt áldoznak.

A fővárosi tanítói testület s a népnevelők egylete nemcsak megemlékezni, hanem folytonosan látni is akarván a nagy hazafit, szerény anyagi körülményei mellett is megszerezte annak arcképét s e mai napon leplezi azt le, hogy társalgása és olvasmányai közben is ezen arckép látásából az önzéstelen munkásságra, a tiszta erények gyakorlására, a hazafiúi kötelességek teljesítésére lelkesedést, kitartó erőt és tántoríthatlan kötelesség-hűséget merítsen.

Tisztelt tanítói testület! midőn Deák Ferenc arcképét olvasó termünk díszhelyére tettük: tegyünk egyszersmint fogadást, hogy az ő példáját követni, a serdülő ifjúságot a haza szeretetében nevelni, a közjóért való áldozatra buzdítani, a polgári erényeket önzéstelenül gyakorolni soha nem szününk.

Kérjük egyszersmint a Mindenhatót, hogy a magyar nemzet boldogságát, melyért a dicsőült hazafi oly hosszú éveken át s oly viszontagságos korszakban oly kitartó hűséggel küzdött, tegye valóvá, tegye állandóvá.

Végül legyen szabad azon erős hitet nyilvánítanom, hogy hazánk egyéb nagy fiainak emléke közt Deák Ferenc emléke teljes fényben és fogyhatlan dicsőségben élni fog mindaddig, míg az emberiség lelkében az igaz erények fogalma és tisztelete él.

Tartassék-e egyetemes tanítógyűlés 1877-ben?

Ha következetesek akarunk lenni kimondott elvünkhöz s nem feledkezünk meg kétizben hozott határozatainkról: a fentebbi kérdésre minden gondolkozás nélkül *igenlő* választ kell adnunk, sőt magának a kérdésnek feltevése is fölösleges.

Az 1870. évi I-ső egyetemes tanítógyűlés gondoskodott a II-ik egyetemes gyűlés megtartásáról, s annak rendezésével a „Népnevelők pesti egyleté“-t bizta meg.

A II-ik egyet. tan. gyűlésnek — a minden oldalról nyilvánult óhaj szerint — 1873-ban kellett volna létre jönni; de a Bécsben volt nemzetközi kiállítás s egyéb fenforgott körülmények nem tették lehetővé a gyűlésnek azon évben való megtartását. Annál szebb eredménnyel ment az végbe a rá következő 1874-ben.

E gyűlés az általa hozott határozatoknak végrehajtását, a III-ik egyet. gyűlés ideje- s helyének meghatározását, annak előkészítését s ügyrendjének megállapítását egy 50 tagból álló bizottságra ruházta.

Az 50-es bizottság kétizben (1875. évi május 16-án, s f. é. juniushó 4-én) tartott rendes ülésében kimondotta, miszerint: *egyetemes tanítógyűlés* (ha lehetséges vidéken, ha ott nem, hát Budapesten) *minden harmadik évben tartassék*. Gondoskodott e bizottság tétélekről is, s mult évi ülésében a következőket hozta javaslatba: 1. *Az orsz. egyesülésre vonatkozó 100-as bizottság alakítása*. 2. *Az „Eötvös-alap”*. 3. *A felnőttek oktatása*. 4. *Az iskolai takarékpénztárak kérdése*. 5. *A kézimunka oktatásának a népiskolában leendő általános meghonosítása*. Ezekhez csatolta még az ezidei gyűlés a *tanterv* s a *vallás-oktatás kérdését*. Ellenben a kézimunkatanítás kérdésének az egyet. gyűlés napirendjére való kitűzését, minthogy a kézimunka-oktatásnak a tanítóképezdekben leendő taníthatásaért a 15-ös albizottság már ugy is folyamodott a közokt. miniszter urhoz, nem ajánlja az 50-es bizottság. Az „Orsz. tan- és nevelészeti társulat” alakítása tárgyában tett indítvány alapján a „tudományos paedagogiai társulat” alakulását ajánlja ugyan a tanítóegyletek figyelmébe; de keresztülvitele társadalmi mozgalomra kívánja bizni, s óhaját fejezé ki, hogy az egyetemes gyűléssel és az 50-es bizottsággal összekötetésbe jöjjön.

Ez az egyet. tanítógyűlések tartása iránt tett intézkedéseknek rövid históriája, ennyi történt eddigelé a III. egyet. gyűlésre kitűzött tétélekre nézve. Tehát — a gyűlés tartásának ideje meghatároztatván, a megvitatandó tétélek kijelöltetvén, — azt kell hinnünk, hogy minden rendben van s a III. egyet. gyűlésnek 1877-ben leendő megtartását mi sem akadályozza. Ez idő szerint valóban semmi. A jelen politikai viszonyok, melyek mind aggasztóbbakká kezdenek válni, a keleti zavarok miatt hazánk szép egére is sötét felhőket hozhatnak ugyan, de még ezidő szerint nem szolgálhatnak okul arra, hogy lemondjunk tervünkről s jobb időkre halaszszuk a III. egyetemes tanítógyűlés megtartását. Ne várjuk be, míg a jövő évi husvét ünnepeiben ismét összeülendő 50-es bizottság talán harmadszor is határoz a III. egyet. tan. gyűlés idejéről s helyéről; addig is munkálkodjunk s mintha bizonyosak volnánk a felől, hogy *1877-ben s Budapesten fog megtartatni a III. egyet. gyűlés*: fogjunk a munkához vállvetett erővel, vegyük elő a már kitűzött tétéleket, tanulmányozván azokat, vitassuk meg, s megállapodásaink eredményét sajtó útján közöljük társainkkal; az egyletek és testületek pedig határozati javaslataikat az 50-es bizottság elnökéhez, *Simay István* aradi polg. isk. igazgató urhoz küldjék be.

Nem kételkedünk, hogy a fővárosi tanítótestület, mely az I. és II. egyetemes gyűlés rendezésével nem kis érdemet szerzett, addig is, míg egyik-másik vidéki város hatósága s tanító-testülete késznek nyilatkozik a III. egyet. tan. gyűlés rendezésének gondjait magára vállalni, mindent megtesz, mi által célba vett munkánkat elősegítheti.

Munkára hát! Saját magunk s a nemzet érdeke hí a munkára! Ki volna az, kit tette nem buzdít nemzetének java?!

Az iskolai és házi feladványok.

(Vége.)

Ha jó tudnunk az iskolai és házi feladványok célját; s ha jó ismernünk azok anyagát, mért ne volna szükséges áttekintenünk a jó eljárás módosításait is. Nem vagyunk csalhatlanok, még egyikünk se vitte fel szakmájában a

mindenhatóságig s így mindegyikünkre ráfér a figyelmes körültekintés a tanító emez eljárásának irányában. Térjünk tehát a dologra.

A népiskolai feladványok körül legjobb eljárásnak azt nevezhetjük, mely egy logikai rendben összefüggő egészet képez; melynek alapja a gyermek értelmi világa, próbaköve a gyakorlat és koronája az élet. E kevés szóban ki van fejezve irányunk, melyben megindulunk és melyet négy hosszú éven át tartó utunkban mindig szemmel kell tartanunk. És e kevés szó, ezen egy mondat, következőkre int bennünket:

1-ör Keltsük föl a gyermek szunnyadozó értelmi tehetségét, tegyük fogékonyvá, képessé a tárgymegismerésére, melyből feladványainak anyagát vesszük. Evégből, kezdettől már tiszteljük, soha se gúnyoljuk nyilvánuló gondolatszabadságát; inkább, ha téves ez, vagy ferde kinövéseket mutat, vigyük vissza eredeti medrébe s nyessük rosz hajtásait mindig csak akkor, midőn azok helyébe jobbakat illeszthetünk. Bevezetvén őt a feladványok haszná- és rendeltetésök titkaiba, bizonyos előszeretetet iparkodunk ébreszteni bennök azok iránt. Ha ez megvan, s ha az így kifeszített rugót az értelem sziklájába véstük, a siker félig már biztosítva van. Félig — mondom, mert a teljes siker föltételezve van attól, mint hatunk további utunkban a gyermek értelmi világának képezésére. Ebben segítségünkre jön eljárásunk próbaköve, a gyakorlat. Miért is

2-or írásbeli feladványokat csak akkor vegyünk, midőn a gyermek az anyagot előbb örködésünk alatt szóval átdolgozta, mit követhet elsőben az iskolai — s csak midőn ezekben elegendő garantiát lelünk — lépjenek elő a házi feladványok is.

3-or Tartsunk mértéket a feladványok mennyiségére és terjedelmére nézve. Irányelvünk legyen ebben: csak a szükséges és hasznosra tekinteni és elégedjünk meg a kevéssel, de jóval, sőt az igen kevéssel, de igen jóval is. Ne feledjük, hogy a gyermeket csak annyira lehet és szabad kötelezni, amennyit felfogni és megtartani s így feldolgozni képes; e mértéken túllépés egy a túlhalmozással, mely nyomasztó bilincsként nehezedik a lélekre s fojtogatja a szellemet.

4-er Hogy a gyermek feladványaiban az anyagot célszerűen és ügyesen feldolgozva adja: szoktassuk őt öntudatosan gondolkodni s elég józanul ítélni. Más szókkal: szereztessünk vele a tárgyakról helyes fogalmakat, segítsük önálló gondolkodására, hogy ítélete független s észjárása szabad legyen, de mindemellett tisztelje mások ellenvéleményét, vegye szívesen a felvilágosítást s tudjon lemondani is saját nézeteiről a helyesebb ellenvélemény javára. Evvel nagyot lendítünk a feladványok becsértékének emelésén és elfojtjuk azok tolvajlásának gyakorlását, mennyiben reménylhetők, hogy jobb tanítványaink utmutatással szívesen szolgálnak ugyan a gyöngébbeknek, de a hanyagoktól — kidolgozott — feladványaik átadását vagy egyszerűen lemásolását célzó, kérelem teljesítését mindenestre határozottan megtagadják.

5-ör Ügy tekintsük a feladványokat, mint az iskolai munkásság eszközeit. Lépést tartsunk tehát az embernevelés emez elvével: „A gyermeket korán szoktassuk munkára.“ — Hogy feladványaiban kitartó munkásságot tanusítson, honosítsuk meg lelkében a rendszeretetet, mint a rendszeres gondolkodás alapját. Ez hatalmas ellenszere a feladványoknál gyakran mutatkozó felületességnek, könnyelműségnek és hanyagságnak, mely bűnöket már csak egy lépés választ el a boldogtalanságtól és erkölcsi nyomorultságtól. Azért a gyermeknek ez irányban felmerülő minden, még cly jelentéktelen hibája se kerülje ki figyelmünket. Orvosoljuk ezeket keletkezésök után mindjárt; mert bár igaz, hogy a gyermekkor hibái mint erényei jelentéktelenek, de másrészt

ről tapasztalás igazolja azt is, hogy a gyermek nem marad mindig gyermek, hogy hibái évei számával növekednek benne, melyeket átvisz az életbe és semmivé teszik azokkal egész jövőjét.

A munkásságnak egyik leghatalmasabb támasza a rend, azért azon igyekezzünk, hogy a gyermeknek a feladványokra irányuló tetteiben bizonyos rendet állapítsunk meg. Például erre első sorban önmagunk következetes rendszeretete és pontossága szolgáljon, erre építsük minden további utasításunkat, melyeket a feladványok körüli rendtartásban a gyermek elé kellend tárnunk.

Rendszeretetünknek és pontosságunknak főleg a feladványok kijavításában kell fényesen nyilvánulniok. Minélfogva, amint megköveteljük a gyermektől, hogy kész feladványait mindig idejében mutassa fel; a rendtartás törvénye meg tőlünk viszont azt kívánja, hogy a kijavítottakat a meghatározott vagy szokásunk szentesítette időben rendesen visszaadjuk neki. A körülményekhez képest hetenkint ahány házfeladványt adunk, ezeknek kijavítását mindig személyesen eszközöljük, hogy a gyermek észrevegye, mennyire érdekelnék azok minket és eszerint minő fontosaknak tekintjük házfeladványait. Csak az iskolai feladványoknál engedhető meg, hogy a gyermekek által kölcsönösen javíttassuk egymás feladványait, de örködjünk az igazságérzet fölött és felülvizsgálatunk sohse maradjon el. Javításunk mindig csak a hibák megjelölésére szorítkozzék; a rosznak jóval felcserélésére vagy a hiánynak szükségessel betöltésére szoktassuk magát a gyermeket. A feladványok megbirálásában legyünk igazságosak, elnézők soha. Amiben ítéletünknek a feladványra kifejezést adunk, az rövid legyen, leghelyesebb, ha számok által pótoltatik és ne legyen egyéb mint mértéke a feladvány értékének. Utbaigazításoknak, akár pedig dicséretnek vagy feddésnek a növendék feladványi füzetében nincs helyök, mindezeknek utja az előszó. Egészben a feladványok kijavítása szolgáljon támaszul a feladványok rendbentartására, ösztönözzön a munkakedvre és villanyos hatásával üdítse fel a szellemi erőket, hogy ezek a feladványokban adott munka terheit elbirják.

A munkásságnak még egyik hatalmas támasza a szorgalom, melynek tartóssága ép a feladványok körül vál szükségessé. Ennek fokozására és a feladványokban netán mutakozó hanyagság elfojtása végett.

7-er Jutalmazzat a jó és szorgalmas munkást, s szabjunk büntetést a hanyagra és rendetlenre.

Jutalmazásunk kezdődjék annak beláttatásánál, hogy amely gyermek feladványaiban szorgalmat tanusít és azokat jól készíti el, evvel kötelességénél többet nem teljesített; de tegyük hozzá, hogy a kötelesség teljesítése magában oly jó, mely legédesebb és legfényesebb jutalmát az öntudatban és nyugodt lelkiismeretben találhatja csupán.

És ne menjünk tovább a jutalmazásban a komoly megdicsérő nyilatkozatnál; minden kitüntetés lehetőleg szavainkban találjon kifejezést. Ne jutalmazunk minden kicsiséget s vigyázzunk, nehogy azt is jutalmazzuk, mi jutalomra nem érdemes. Óvakodjunk a szélsőségektől a jutalmazásban. Azaz: ne kössük előre meghatározott időhöz a jutalmazást, mert ki vagyunk annak téve, hogy a gyermek követelőleg lép fel, hivatkozván az ususra. Vessük el a szorgalmi jegyeket, és ne sülyedjünk be a csecsebecsék és ajándékok osztogatásáig, mint ez még ma is történik; mert ez által be- úgy mint kifelé aláássuk az iskola és saját tekintélyünket, és elég szennyes — tán jogos — gyanúsításoknak tesszük ki magunkat.

Ily mértékkel mérjük a büntetéseket is. A feladványaiban hanyag és rendetlen gyermeknél előre is tudhatjuk, hogy szeretete, ragaszkodása és bi-

zalma irányunkban meglazult; s míg egyrészt ezek visszavivása főcélunk, másrészt siessünk szelid komolysággal rámutatni bünére s ne nyugodjunk meg addig, ne veszítsük el a türelmet, míg büne helyébe az erényt vissza nem ültettük. De e mindig üdvös és ajánlatos módszer mellett ne hanyagoljuk el a szükséges erélyt, melyet mindig szelid szigorban és elnézéssel párosult komolyságban nyilvánítsunk. Miért is kerüljük az üres fenyegetéseket s tartssuk meg mindig amit ígértünk. Ha szükséges, büntessük a hanyagot ön bünével, azaz: pótoltsuk mulasztását iskolaidön kívül lehetőleg az iskolában; ennek megvan erkölcsi hatása, mert megvan benne a büntetés ténye szelid, de jó alakban, míg az otthon pótlás nélküli ezt s csak ismételt hanyagságnak szolgálhat csalétkeül. Amde a büntetés e nemét óvakodjunk túlzásig kiterjeszteni. A rossz vagy épen el nem készített feladatoknak 10—20-szor, 50-szer sőt néha 100-szor is büntetési szándékból leiratása nem büntetés, hanem bűn, melyet elkövetünk magunk és a növendék ellenében. Kifolyása ez a durva kényszernek és kíméletlen fegyvere a zsarnok követelésnek, melyeket nyomban követ a növendék részéről az elkeserültség s a lélekgyilkos dac. Legszerencsésebb azon tanító, ki kevés tilalommal és inkább a becsületérzés ébresztése, folytonos örködés és célszerű foglalkoztatás által mindinkább elhárítani igyekszik a büntetésre okot szolgáltató tényeket a feladványok körében is. Erre módot nyújtanak az eddig kifejtett irányelvek, melyeknek betetőzésére, de leginkább a célszerű foglalkoztatás irányának kijelölése végett mondjuk ki.

8-or Hogy a népiskolai feladványok elejétől végig az életre kiható értékkel birjanak. Ez növelni fogja a feladványok becsét, vonzza a növendéket, felkelti és lebilincseli ezek figyelmét, mozgásba hozza és tevékenységre ingerli szellemi tehetségeiket. De vonzzon és kössön le bennünket, néptanítókat is, a népiskolai feladványok ez irányú követelése. Miként az arany, e legnemesebb fém, végighuzódó ereivel teszi becsessé a lombos vagy kopár hegyláncoakat, akként vonuljon át a népiskolai feladványok körüli egész eljárásunk különben elég monoton rétegein ez aranyelv: „Feladványaidban is az életnek taníts!“ Mert meddig ezen elv nyomán haladunk, mindaddig biztosítva van a feladványok értéke, sikere és célja; de amint eltévesztettük e nyomot, beáll a feladványok irányábani közönnyel azok értékének alásülyedése, mig nem teljesen megszűnnek létezni a legnemesebb célokra s utoljára is időtöltő alacsony szerepre kárhoztattatnak.

Mi sem természetesebb, mint hogy a feladványokat ezen esélynek kitenünk nem szabad; mivégből ismételten hangoztatom: „Feladványaidban is az életnek taníts!“ Igen, az életnek s ne az iskolának. Ne halmoztass tehát feladványokat rakásra; e szemfényvesztő játékkal vizsgálódat tán elvakíthatod, de magadat meg nem nyugtadhatod, mert jól tudod, hogy ami ünnepi asztalodon a feladványokban van, nem egyéb üres szalmánál, melynek összedordásában nem is egy szellemet gyilkoltál meg zsarnok módszerrel. Gondold meg, hogy a feladvány van a gyermekért és nem fordítva. A feladvány legyen tehát eszközöd, melylyel a gyermek egész értelmi világának kiképezésére kell hatnod. Vedd ennélfogva azok anyagát mindig az életből, hogy ha majd a gyermek kilép az életbe, ne álljon meg az első lépés után tévelygő vándorként, hanem bizton haladjon azon irányban, melyet részére kijelöltél. A gyermek áldhat, de átkot is szórhat fejedre. Vágyd az elsőt s légy feladványaidban mindig te hű vezére, jó tanácsadója, legbiztosabb támasza. Mutasd meg neki az igaz ösvényt, melyen meginduljon, melyen haladjon s mely népiskolád életéből a társadalmi élet rögzös és tekervényes útjára nyílik. Adj kezébe megvilágított értelmével lámpát, hogy annak fényénél az élet sötét bányájában felismerje az aranyszálakat, melyeket mostantól magának kell

tovább aknáznia. Buzdítsd, lelkesítsd őt erre, mielőtt az életbe kibocsátanád, az által, hogy kifejtetted előtte, mily kincs van birtokában, midőn alapos és helyes ismereteinek és ezek alapján kiképzett értelmi egész világának képesítve van írásban is kifejezést adhatni. Mondd meg neki, hogy ez olyan fegyver kezében, melylyel utat törhet magának a nagy, a nemes célokhoz; de azt is mondd meg, hogy fegyverének két éle van, s hogy evvel mindig a jó irányt iparkodják követni, mert ellenkező esetben könnyen megsértheti sőt megölheti önönmagát.

Ha ekként járunk el, ha az itten kifejtett irányelveket a feladványok körül népiskolánk egész életén át őrszemmel kísérvük: lehetetlen, hogy a szép és nagy célokat, melyeket, mint a népiskolai feladványok elé tűzöttetek, értekezésem első részében megjelöltem, a valóságban is el ne érnök. Csak szilárd akarat s szívós kitartás kell részünkről, s az ígét, mely e mélyértelmű és nagy-jelentőségű axiómában: „Feladványaidban is az életnek taníts“, kifejezve van, megtestesítettük.

Rákóczy Lajos.

TÁRCA.

A néptanító eszményképe.

Gondolkodtal-e hivatásod felől, számot vetettél-e magaddal, tisztában vagy-e azzal, hogy mit kíván tőled a társadalom?

Tudod-e, hogy midőn te azon aggódol: miként lehetne fáradságos munkád szerény díjából sokféle szükségidet fedezni, akkor a társadalom nem számítgatja, hogy mit érdemeltél, hanem előáll azzal az igen nagy követeléssel, hogy ha tetszett a néptanítói pályára lépni, tessék a néptanítói hivatásnak megfelelni!

Es tudod-e, hogy ezt a követelést nem lehet azzal az ellenvetéssel kifizetni: ha jobban díjaztok, majd én is többet teszek? Nem hívott, nem erőltetett senki e pályára, nem ígért senki aranyhegyeket: és ha mégis e pályára léptél, ha a lelkesülés szent lángja feledteté veled, hogy munkád nem lesz megfizetve, ha a nemes dicsvágy a társadalom érdekében önzetlen munkásságra ösztönzött, szóval, ha néptanító *akartál* lenni: akkor ne mérlegeld munkád díját, ne alkudozzál, ne csüggedj, ha nélkülözned kell, hanem az a lelkesülés, mely e pályára kalauzolt, hassa át egész lényedet és légy *valódi néptanító*.

En azt hiszem, hogy midőn pályatársaim gondolkodnak, így kell gondolkodniok. Csak ily eszmék birtokában képes a néptanító magas feladatának betöltésére, csak így gondolkodva találandja hivatását dicsőnek, dicsőbbnek minden egyéb munkakörnél, a hol megfizetik a munkát.

Ily gondolatok lassanként állandó képet alkotnak a lélekben, állandó képet a hivatásának megfelelni törekvő néptanítóról, a ki tudja, hogy ő a társadalom egyik leghasznosabb tagja, a ki tudja, hogy munkájával a nép boldogságának alapját építi meg, s a ki tudja, hogy majdan a jövő nemzedék hála-könyei öntözendik ama sirt, melyben a hivatását lehetőleg betöltött néptanító nyugszik.

Igy alkotja meg a néptanító az eszményképet a jó néptanítóról. Más nem állíthatja elének ezt az ideált, azt magunknak kell megalkotnunk. Nem utólrhetlen ábránd, nem a felizgatott kedély okozta lázas álom képe az, melyet a hivatásunkra irányzott gondolatok szülnek, hanem egy olyan kép, melyet megvalósíthatunk, mivel a kép alaprajzát a tanító kötelességei, kiszinezését egyik s másik tanító-társunk által már elért eredmények képezik.

Csendes nyári estvén egy ily eszményképet állíték elé gondolataimból és tapasztalataimból; az egyes részeket gyakran megtaláltam a valóságban, egyik-másik pályatársam mindennapi erényeiből állítvák össze a képet alkotó vonások, és én úgy vélem, hogy nem volna lehetetlen az egészet is megvalósítani.

A ki azt hiszi, hogy képem dicsőségre, dicsőséget arató, rózsákon nyugvó néptanítót állit elé, az nem találja meg ideálját, de aki a néptanítót az ő munkássága körében, nem a jelennek, de a jövőnek élve kívánja szemlélni, annak szívesen mutatom föl e képet, mert az velem együtt lelkesülni fog szemlélésekor és fölébred lelkében az a vágy, mely az én lelkemben is fölébredt: vajha én is ilyen tanító lehetnék!

Ime föllebbentem a fátyolt a néptanítót hivatásának lényegesebb momentumaiban feltüntető eszményképemről. Nem Van Dick, nem Kaulbach ecsetje festé bizt ezt a képet, meglátszik rajta, hogy dilletans műve, itt-ott nem eléggé élénk, egy-egy vonás nincs eléggé kiemelve, tán a láttásvlat szabályai ellen is vétettem, hanem én azt hiszem, hogy a hiányokat könnyen *eltörlendik* nálamnál buzgóbb pályatársaim, kiknél a remény színe élénkebb, a lelkesedés kiemelkedőbb, s a kik nem látják olyan távol azon eszmény megvalósítását, melyet én — fájdalom — még igen messze állónak képzelek.

* * *

Hol keressük először is a néptanítót, mint iskolájában? Itt tűnik föl előttünk is az az eszménykép, mely a néptanítót hivatása körében, szakmájának élve tünteti fel. Itt látjuk őt működni: mint nevelőt, mint oktatót, mint szerető atyát, mint emberbarátot és mint a tiszta erkölcs apostolát.

Lássuk: miként tünteti föl eszményképünk a néptanítót sokfelé elágazó hivatása körében.

Első sorban *ő nevelő*, annak kell lennie; ha csupán tanító marad, szép hivatásának csak egy részét — és pedig nem a lényegesebb részét képes betölteni.

Mint nevelő föladatának tekinti ő: nem csak a növendék értelmi tehetségét kifejteni, hanem annak egész lényére oly befolyást gyakorolni, melynél fogva testének és lelkének mindenik tehetsége összhangzatosan fejlődik, akaratereje a jónak és szépségnek elsajátítása és valóítására irányul, szóval a melynél fogva lehető tökéletes emberré képeztetik.

Ezen föladatát a néptanító példaadás, helyes figyelmezés, buzdítás és alkalomszerű ráhatás által éri el. Mint példaadó minden tekintetben mintaképpül kíván szolgálni tanítványainak. Cselekvésben, szóban, külső alkalmazkodásában kerül mindent, a mi rút, a mi tuzott, a mi erkölcstelen s a mi nevetséges. Ő a *tökéletes embert* önmagában állítja tanítványai elé; — tudja azt, hogy annak, a ki példájával hatni akar, minden szavára, minden mozdulatára ügyelnie kell, azért ő nemcsak tanítványai jelenlétében, hanem azoktól távol is mintaszerű életet él; erkölcsös anélkül, hogy kérkednék erényeivel; bölcs anélkül, hogy bölcselkednék; mértékletes anélkül, hogy zsugori lenne, szóval: mindig és mindenekben észszerűleg cselekszik.

Hatalmas nevelői eszköz a tanító kezében a *fegyelmezés*. Ezen eszközt a jó tanító gondosan és óvatosan használja. Mindenek előtt kedves otthonná, családi édené varázsolja az iskolát; mord arcot, haragos tekintetet, kedvetlenséget nem vesznek észre tanítványai. Ő mindenkihez szelid, szeretetteljes, de nem tesz senkit kedvencévé. Ha kell szigorú, de soha sem következtelen és soha sem indulatos. A fegyelem föntartása fő eszközének a jó rendet tekintti, ezt minden áron föntartja s hogy föntarthassa, a rend és pontosság

tekintetében ő jár elől jó példával; ritkán jutalmaz egyébbel mint e bizalom megvonásával.

A buzdítást és alkalmoszerű hatást is sikeres nevelési eszközként használja a jó néptanító. Egyetlen alkalmat sem enged elosonni, a mely fölhasználható arra, hogy egyik-másik nemes érzelmet fölébresztsze, avagy nagyobb foku munkásságra ösztönözze. A napfény, az éneklő madár, a kinyíló virág, a szárnyát vesztett pillangó, a vihar, az éjhomály, a segélyért esengő ember, a kesergő árva gyermek, az anya névnapja, mind megannyi alkalmat nyújtanak neki arra, hogy tanítványai kebelében a szépnek, a részvétnek, a hálnak érzelmeit fölébresztsze. És hogy tudja: mikor és mivel hasson tanítványaira, nem elégszik meg azon tapasztalatokkal, melyeket az iskolában szerez, hanem figyelemmel kíséri tanítványai cselekvéseit az iskola falain kívül, a játszó téren, a családi tűzhélynél, a betegágyban és mindenütt s hat ott és akkor, a hol és a midőn a nevelési hatás gyakorlására alkalom nyílik.

Lássuk már: miként működik eszményképünk mint *oktató*. Ezen működésében irányelvül tekinti ő, hogy a népiskolai oktatásnak *befejezett egésznek* kell lenni. Ő nem számít és nem is számíthat arra, hogy a népiskola mulasztásait majd kipótolja a gymnasium vagy az egyetem, hanem oda törekszik, hogy tanítványai, midőn a népiskolából kilépnek, birjanak mindazon ismeretekkel, melyekkel a közéletben minden művelt embernek birni kell. Ez okból egyik tantárgynak sem enged előnyt a többi tantárgy rovására, hanem tanítja mindazt, mit tudni szükséges, ellenben nem terheli tanítványai emlékező-tehetségét oly dolgokkal, melyek nélkülözhetők, vagy éppen szükségtelenek.

Vezér-elve az oktatásban továbbá, *hogy a tanulást megkönnyítse s kellemsé tegye*. Ezen elv nyomán az ismeretek elsajátításának fő-eszközévé az érzéklést teszi, elvont fogalmakat nem állít tanítványai elé, nem terheli túl őket, nem fárasztja ki az elmét, hanem társalog tanítványaival, szemléltet s igyekszik nekik minél több olyan foglalkozást nyújtani, mely által ők maguk erejéből szereznek újabb és újabb ismereteket.

Nem feleli továbbá oda képesíteni tanítványait, *hogy ismereteiket a közéletben hasznukra fordíthassák*. Nem holt tudományt, a lélekben eltemetkező eszméket nyújt ő, hanem a hasznos ismereteknek azonnali alkalmazására mutat utat. A természettant például nem azért tanítja, hogy tanítványai a lég alkatrészeivel, a fény terjedésének gyorsaságával stb. pusztán csak megismerkedjenek, hanem tanítja azért és akként, hogy a természeti erőket okszerűen használják munkájuknál, s végre, hogy megszabaduljanak a babonáktól, balfogalmaktól.

Végre nem elégszik meg azzal, hogy tanítványai ő tőle egyet-mást megtanultak, *hanem igyekezik bennök felébreszteni a tudvágyat* egész azon fókig, hogy képesek és képesek legyenek ismereteiket önerejükből és önszorgalom útján szaporítani és kibővíteni. E célból föltűnteti előttök az önmívelés fő eszközeit u. m.: a jó könyvek olvasását, a művelt emberekkel társalgást, a természet vizsgálatát, az elmélkedést és a szépnek létrehozására irányuló munkát. Ezen művelődési eszközök használatában lehetőleg már az iskola falai között is részesíti őket, de ezen kívül elkíséri tanítványait az élet utaira s tovább is tanácsadóik marad.

Majd mint szerető atyát és mint emberbarátot látjuk a tanítót az iskolában. Osztozik ő tanítványai örömeiben, bánatában, barátja a jóknak, vigasztalója az árváknak és szegényeknek, gyámolítója a gyengéknek és gondviselője mindeniknek.

Végre *hirdetője, apostala ő az iskolában a tiszta erkölcsnek*. Felekezeti,

nemzetségi, vagyon- és rangbeli különbségek s ezekből származó nézet eltérések nem nyűgözik le őt, ő szeretni munkálkodni s túrni tanít; szeretni mindenkit, munkálkodni nemcsak önhaszonért, de a társadalom javára is, és túrni mindazt, mit a közügy és az egyetértés érdekében túrni kell, és midőn mind ezt tanítja, hirdeti egyszersmind a tiszta morál ezen elvét: légy jó, nem azért, hogy megjutalmazzanak érte a képzelet mennyországában, hanem azért, hogy becsülve, szeretve, boldogul élhess itt e földön. (Vége következik.)

Könyvismertetés.

Számtani Példatár. Elemi népiskolák III. osztálya számára gyűjtötte és rendezte *Mádai Mátvás.* Kiadja Burger Zsigmond özvegye Szegeden. 1876. Ara 30 kr.

Az előttünk fekvő könyv a négy alpművelettel foglalkozik egy és többnevű számokkal s kiváló súlyt fektet ezek alapos begyakorlására. Nem siet, mert tudja, hogy ez később megboszulná magát. Nem kapkod egyik számkörből a másikba. Erős oldala a fokozatosság, melynek egyedül lehet kifolyása azután az alaposság. A könyv három fő részre oszlik, melyek közül az első az 1—1000 körében mozog egynevű számokkal mind a négy műtétet illetőleg. Ámde ami különösen ajánlja e könyvet, az, hogy ezen most említett számkört nem egyszerre öleli föl, hanem fokozatos egymásutánban. A könyv elején t. i. számtalan olyan példát találunk, melyek az 1—100-ig terjedő számokkal foglalkoznak, melyet pedig már az előző osztályban tanultak a gyermekek. Ezen ismétléssel kettőt érünk el: először fölújítjuk, illetőleg megszilárdítjuk a II. osztályban nyújtott ismeretet; és másodsor, ha itt-ott némi hiányt fődözniék föl, pótoljuk azt, hogy a tovább haladásra képessé tegyük a tanulókat.

Mikor a 100 körében már kellőképen begyakorolta a gyermekeket, átér a számoknak 100—1000-ig való ismertetése- és begyakorlására. És itt mindenek előtt észreveteti, hogy amint $2 + 2 = 4$, $20 + 20 = 40$; épen ugy $200 + 200 = 400$; $300 + 400 = 700$, stb. — Így halad tovább fokozatosan a többi műveletekkel is. Tiszta százashoz pl. hozzáad és elvesz először egyest, azután tiszta tizest és végre egyest és tizest együtt. Mindezeket azután a példáknak legkülönbözőbb nemein, nevezetlen és megnevezett számokkal gyakorolja.

A II. rész szintén egynevű számokkal dolgozik, de itt már kiterjeszkedik a millióig terjedő számokra. Ez ellen lehetne talán némi kifogást tenni, amennyiben a miniszterium által kiadott tanterv szerint a III. osztály az I-től 1000-ig terjedő számokkal foglalkozik, ámde ha figyelembe vesszük a fokozatosságot, mely az egész könyvön keresztül húzódik, látni fogjuk, hogy az itt adott módon legalább a tanév II. felében kifejthetjük a tizes rendszert.

A könyv III. része végre a több nevű számokkal való számolás begyakorlását tárgyalja ép oly fokozatosan és alaposan, mint az előbbieket. Lát-szik ezekből, hogy Mádai kartárs úr jó szolgálatot tett a tanügynek, midőn e művet összegyűjtötte és rendezte. Példatárát, melyhez a tanítók számára vázlatot is adott, a gyermekek is sikerrel használhatják; mint ilyet tehát ajánljuk a kartársak figyelmébe.

Bálint Mihály.

EGYLETI ÉLET.

A „Máramaros megyei tanító-egylet“

1876. okt. 16-dikán tartá meg ezidei közgyűlését, mely sem a tanítók, sem a tanügybarátok és a nagy közönség részéről nem részesült oly pártolásban, oly látogatásban, mint a mult évi.

A gyűlés eseményei közül érdekesebbek a következők: *Busitia* alelnök ur nyitá meg a gyűlést, mi után *Nagy Károly* jegyző olvasta fel jelentését a választmány múlt évi munkálkodásairól. A jelentés tudomásul vétetett. Értekezés kettő olvastatott fel. Az egyiket *Szemák Endre* tartá a „Munka-tanításról.“ Válasz volt ez *Stelli Géza* egy régebben tartott választmányi ülésen felolvasott értekezésére, melyben a munka-tanítást a népiskolában szükségesnek állította. *Szemák* e vélemény ellen harcolt. Értekezését a közgyűlés helyeslőleg fogadta. A másik felolvasást *Bihari Kálmán* tartotta ily cím alatt „A kedély képzés az iskolában.“

A közgyűlés egyik fontosabb mozzanata volt a tisztujítás, mely következő eredménnyel történt: elnökké egyhangulag megválasztott *Szováthy Lajos* képezdei igazgató; alelnökül *Busitia János*, jegyzőül *Bihari Kálmán*, könyvtárnokul *Nagy Károly*, pénztárnokul *Takács Ernő*. Választmányi tagok a tisztviselőkön kívül *Cseresnyés Gyula*, *Kriczkályuk János*; *Appel Sándor*, és *Szemák Endre* lett.

A közgyűlés határozatai közül nevezetesebbek: „Máramaros megye földiratának, népiskolák számára, elkészítésével *Szemák*, *Bihari* és *Nagy Károly* bizattak meg. Az elkészítendő kézi könyvet a választmány fogja meg-bírálni s gondoskodik kiadásáról és arról, hogy az oly nagy hiányt pótló kézikönyv a máramarosi népiskolákban használatba vétessék. Továbbá elnök ur megbízott, hogy tegyen lépéseket az iránt, hogy a vidéki tanítók a gyűlések alkalmával községükből fuvarral láttassanak el.

Tiszteletbeli tagokul megválasztattak m. *Prugberger József* kincstári főnök, továbbá *Koós Ferencz* és dr. *Fejér Bertalan* tanfelügyelő urak. B.

KISDEDNEVELÉSI RÉSZ.

Rovatvezető : Szerdahelyi Adolf.

Társalgás Deák Ferencről.

N. Gyermek! meg tudná mondani valaki közületek, hogy hány éves?
Gy. Én 6 éves leszek. *N.* Tehát 5 éves vagy; s mikor lesz a születésed napja? akkor leszel 6 éves. Nem tudod mikor van a születésed napja? *Nos*, ki tudná megmondani, mikor lesz a maga születése napja? *Pista.* Az enyém a nyáron volt, mikor cseresnyét ettünk. — *N.* Gyermek, *Pista* cseresnyét evett születésnapján, vajjon csakugyan nyár volt akkor? *Gy.* Nem, tavasz. *N.* Tehát *Pista* születésnapja tavaszkor volt, és ő cseresnyét evett születése napján. S hogy jutottál születésed napján a cseresnyéhez? *Pista!* *Pista.* Mamától kaptam születésem napjára. — *N.* Egyebet nem kaptál a cseresnyéhez? *P.* Zsömlét. — *N.* És még valamit, én kitalálom mit: egy csókot a jó édes mamától. *P.* Igen! igen! *N.* S te örvendtél, hogy születésed napja volt, és mamád is örvendett, meg édes atyád is, ugy-e? Hát a boltos bácsi örvendett? *P.* Nem is tudta. — *N.* Ugy-e bár, hogy nem is tudta, s ha tudta volna sem sokat gondolt volna vele. De ma, gyermek, egy olyan bácsinak van a születésnapja, a kiről mindenki tudja, hogy ma van születésnapja és mindenki örvend rajta. Megmutatom az arcképét annak a bácsinak, talán ráismer valaki közületek. *Irma.* Igen, én ismerem. — *N.* *Irmuska* ismeri; ez derék! S honnan ismered, *Irmuska!* talán láttad valahol? *Ir.* Mama mutatta egyszer a ligetben. — *N.* Hát talán a nevét is meg tudnád mondani? Elfelejtetted. Gyermek! ez *Deák Ferenc* bácsinak az arcképe. *Ir.* Igen-igen, Deák bácsi. *Pista.* Ez az a Deák Ferenc? — *N.* Ez, *Pista*; mért kérded, talán hallottál

már róla valamit? *P.* Apa mondta tegnap este, és csakugyan, hogy ma lesz Deák Ferenc születésnapja. — *N.* S egyebet nem mondott? *P.* Meg azt is mondta, hogy: *az volt ám az ember!* — *N.* Nagyon jól mondta édes atyád, kedves fiam! Nézzétek meg hát jól, gyermekek, Deák Ferenc bácsit, mert az volt ám az ember! Ni milyen nagy szemöldöke van; nem félsz tőle Pista? *P.* Olyan okosan néz! *N.* Jól mondod Pista. Hát te Irmuska, nem félsz Deák bácsitól, hogy olyan nagy szemöldökei vannak? *Ir.* Olyan szép kis kerek ábrázata van! — *N.* Tudom szeretnétek valamit hallani Deák-bácsiról, s kiváltképen azt szeretnétek tudni, hogy van az, hogy mindenki tudja, mikor van az ő születésnapja, és hogy mindenki örvend az ő születésnapjának? De legelőbb is azt kell róla nektek mondanom, hogy azokkal az okos, szelid kék szemével nem mosolyog már az ő barátságos kerek arca többé, mert Deák-bácsi már nem él, meghalt. S mégis mindenki örvend ma a születésnapjának, mert ő úgy szeretett minden magyar embert, mint édes atyátok szeret benneteket, mintha mindnyájan gyermekei lettünk volna, azért őtet is mindenki úgy szerette, mint édes atyját: *Deák Ferenc mindnyájunk atyja volt.* Mi volt Deák Ferenc? Csak annak nem akart atyja lenni, ki hazudni szokott, mert a hazugságot utálta és ő soha még csak tréfából sem mondott nemigazat, s akár szegény akár gazdag, akár szép vagy akár nem szép volt valaki, ő egyformán jót akart mindenkinek, azért azt mondják róla az emberek: *Deák igazságos volt.* Milyen volt Deák Ferenc? Aztán ő volt a legokosabb ember mindnyájunk között, azért őtet *bölcsnek* nevezik; minek nevezik? De azért, hogy ő olyan nagyon okos ember volt, mégis szívesen elbeszélgetett a tudatlan kis gyermekekkel; vagy okosak vagytok ti már? *Gy. Nem.* — *N.* S azért nem vagytok okosak, mert ti még keveset tanultatok, de Deák-bácsi sokat tanult, azért lett olyan nagyon okos ember. Mikor pedig még gyermek volt, olyan szófogadó volt, hogy véteknek tartotta volna nem engedelmelkedni; azért ő is csak az olyan gyermekeket szerette, akikről megtudta, hogy szófogadók és engedelmesek. Egyszer amint a ligetben ült, egy szép kis fiu szaladt mellette: „hova olyan szaporán, kis fiam?“ kérdé tőle. „Hát csak erre, mondá a kis fiu, a dajka azt mondta, hogy arra menjünk, én meg csak azért is ott hagytam őtet és erre nyargaltam.“ „Sajnálak!“ mondá Deák bácsi és elfordult tőle. A kis fiu igen elszégyelte magát, mert nagyon megtetszett neki a jó Deák bácsi; azért szemét lesütve dajkájához ballagott és szépen kérte, hogy most ő vezesse őtet Deák bácsihoz. „Most már szeretlek!“ mondá Deák bácsi, mikor hozzá értek; megkérdezte a nevét s hogy jár-e óvodába, hol van az óvoda és mivel szeret ott leginkább foglalkozni? A kis fiu mindenre bátran, hangosan és okosan felelt, úgy hogy megtetszett Deák bácsinak s azt mondta neki: „látom hogy te derék, ügyes gyermek vagy, máskor is elbeszélgetnék veled, de ha szófogadatlan maradsz, ne lássalak többé!“ Azontul a kis fiu mindennap felkérte Deák bácsit a ligetben s már meszsziről megismerte őt a többi bácsitól, kik körülette ültek, a nagy kerek kalapjáról. *Ir.* Csakugyan én is láttam, nagy kerek kalapban ült ott sok-sok bácsi közt. — *N.* Meg néha sok-sok gyermek közt; egyik elmondta neki az új verset, melyet az óvodában tanult; a másik meg, hogy mit evett ebédre; a harmadik, hogy mikép köszöntötte meg édes anyját nevenapján; és a jó Deák bácsi türelmesen meghallgatta mindezeket és mindennel szívesen elbeszélgetett, sőt a legjobbakat néha meg is ajándékozta szép könyvvel vagy más egyébbel. De különösen szerette Deák bácsi az árvákat, a kiknek szülei elhaltak, mert ő is árva gyermek volt. Sok árvát szeretett volna Deák bácsi neveltetni, csak hogy ahhoz sok pénz kell, ő pedig nem volt gazdag; de ha nem volt gazdag ember, okos ember

volt, ki tudta gondolni, mikép segíthetne sok árván, habár neki nem volt sok pénze. És ezt így cselekedte: Sokszor kérték őtet az emberek, kik őt mint édes atyjokat szerették, hagyná magát lerajzoltatni, hogy arcképét megvehetnék. Egyszer tehát azt mondta Deák bácsi: nem bánom, hát rajzoljatok le, hanem a pénz, melyen az emberek arcképeimet megveszik, árvák nevelésére legyen fordítva. S csakugyan úgy is lett. Sokan megvették Deák bácsi arcképét, sok pénz gyűlt be, s ezt a pénzt olyan intézetnek adták, melyekben árvákat nevelnek. Láttátok már ezt az új házat a sarkon? Nézzetek ki! Lássátok, ott is árvagyermeket nevelnek. Egyszer egy néni hozott oda egy kis fiút és egy kis leányt, kiknek pár nap előtt haltak el szülei, s kérte az igazgató bácsit, hogy vegye be az árvaházba ezt a két kis gyermeket is. Bizony nagyon sajnálom, mondá az igazgató bácsi, de már nem vehetünk be senkit, mert épen csak annyi pénzünk van, hogy a már bevett gyermekeket eltarthatjuk; pedig már ezeknek is rongyos a ruhájok. Sirt a szegény két kis gyermek, hogy most már ki fogja őket eltartani?! De akkor jött egy bácsi, ki a Deák bácsi arcképeiért begyűlt pénzből ennek az árvaháznak is hozott pénzt. „No hála Istennek, meg a mi jó atyánknak, Deák Ferencnek! itt a pénz, most már ezt a jó két kis gyermeket is bevehetjük.“ És azonnal kapott a két kis gyermek ruhát és ebédet s most ők is ott laknak és neveltetnek az árvaházban. De rátok is gondolt a jó Deák bácsi, gyermekek! Mert mikor a jó emberek, bácsik és nénik, már annyi pénzt adtak össze, hogy ezt a szép új házat felépíthették volna, nem volt hely, a hová építsék. „Ejnye-ejnye, mondta Deák bácsi, ez baj, pedig a jó kis gyermekeknek kert is szükséges volna, hol játszhasanak.“ És ő kérte ezt a darab földet, telket, a melyen most ez a szép új házunk áll, és a kertet hozzá. Mondhatjuk tehát gyermekek, hogy Deák bácsi jó ember volt? Azért az emberek, hogy a ligetben is mindig láthassák, a hol a jó Deák bácsi az ő nagy kerek kalapjában ülni szokott és jó gyermekekkel mulatta magát, arra a helyre egy kőből készült karszéket fognak állítani. Valahányszor tehát, kedves gyermekek, a ligetben azt a kőkarszéket megpillantjátok, jusson eszetekbe *Deák Ferenc az igazságos, a bölcs, Deák Ferenc a jó, ki nekünk magyaroknak igazi atyánk volt!*

Szerdahelyi Adolf.

VEGYESEK.

= **Pécsről** írják nekünk: „1876. okt. 19. *Szerkesztő úr!* Ma tartotta a „Pécsi tanító-egylet“ tiszujító közgyűlését. Elnöknek megválasztatott a köztiszteletben álló, régi harcosok egyike, *Warga Ferenc* igazgató. Mig ellenségei pusztulnak, azalatt ő ismét felemelkedik. Látván, hogy a garázdálkodók, hencegők vezetése alatt az egylet bukófélben van, ismét kezébe vette a gyeplőt, hogy gyermekét, a pécsi tanító-egyletet, a bizonyos haláltól megmentse. A „Néptanoda“ civakodó szerkesztőjét, ki majd a pécsi, majd a vidéki tanítókkal szeret veszekedni, aki valóságos métely a tanítóságra nézve, nem fog ártani, ha szerkesztő úr rendre utasítja. Tisztelettel maradtam szerkesztő urnak“ sat. . . . (A rendreutasítás megtörtént; kívánjuk, hogy használt legyen. — Szívvel gratulálunk pécsi ügytársainknak a szerencsés választásért. *Warga Ferenc* általánosan ismert jó neve, szép tehetsége s ügybuzgalma elég biztosíték, hogy az egykor jó hírnévnek örvendett „Pécsi tanítóegylet“ mihamarább vizszanyerje régi dicsőségét s a legtevékenyebb társuletek sorában foglalhasson helyet. Szerk.)

= **Kérelem.** A főváros szolgálatában állott S. A. tanító, özvegyen kívül három gyermeket hagyott hátra. A főváros eléggé méltányos nyugdíjazási, illetőleg végkielégítési szabályai értelmében az özvegynek egy évi fizetésből álló végkielégítést adott, később pedig munkatanítónőül 300 frt évi fizetéssel alkalmazta. Azonban az apa halála óta — már négy éve — az egyik gyermek folytonos orvosi kezelés alatt van, az özvegy mellékesen mitsem kereshet, mert osztálytanítónővé ohajt alkalmaztatni s e végből sok gondja és baja dacára kitarító igyekezete által annyira vitte, hogy a tanítónői vizsgálatot sikeresen letette, tanképesítő oklevelet azonban csak e tanév végén nyerend, s így valószínűleg a jövő tanévre osztálytanítónőül fog alkalmaztatni,

mely esetben gyermekeivel együtt magát fentarthatja. Jelenleg azonban a sors csapásai által sújtott nő oly szánandó anyagi helyzetben van, hogy ha emberbaráti jó indulat nyomorán nem enyhít, a szerencsétlen nő, testben lélekben megtörve, kis árváival együtt hajlék nélkül marad, mert házi gazdája butorainak lefoglalásával s a lakás felmondásával fenyegeti. Felkértem ennél fogva a fővárosi tisztelt kartársak és kartársnők: kegyeskedjenek a tanfelügyelő ur által már kibocsátott körlevélre, mely ez ügyben való adakozásra hívja fel testületünket, tetszés szerinti összeget írni alá s ne engedjük elhunyt szorgalmas kartársunk kis árváit anyjokkal együtt a nyomor marta-lékává lenni. M. K.

— **Halálozás.** A felső-lövői ev. tanítóképezde kitűnő tanára, *Weber Hugó*, f. hó 14-én szülővárosában (Carlsruhében, Porosz-Sziléziában), hová még a mult szünidőben ment enyhülést keresendő, meghalt. Béke poraira!

o— **Az orsz. kisdedővő egyesület** f. hó 21-kén tartott választmányában elnök Tisza Kálmáné ó exc. jelenté, hogy az egyesület új képezdájének ünnepélyes megnyitására király és királyné ő felségeik is megjelenni ígérkeztek, minélfogva a megnyitás napja ő felségeik elhatározásától fog függni. A választmány egyszersmind elhatározta, nov. hó 19-kén egy rendkívüli közgyűlés tartását, a megerősített alapszabályok életbeléptetése céljából.

— **A „Budai tanító egyesület“** érdemdús tagjának **Derlik József** úrnak félszázados tanítói működése- és nyugalomba lépte alkalmából f. é októberhó 29-én reggeli 11 óra-
kor a II. ker. országúti tanodában *búcsu ünnepélyt* rendez, melyre a *Tek. tanítói Testület* tisztelettel meghívni van szerencsénk. Budapest, 1876. októberhó 10-én. A „Budai tanítóegyesület“ nevében: *Belicza József* egyleti jegyző. *Stauffer Adolf* egyleti elnök. Az ünnepély sorrendje. 1. Ének. — 2. Megnyitó beszéd. 3. Emlék beszéd. 4. Üdvözlések. 5. Ének.

— **A budapesti V. ker. polg. leányiskolánál** a francia nyelv tanításával hetenkint 6 órán Mebold Frigyesné, ezen iskolánál a női kézi munka tanításával szintén heti 6 órán át Englbach Lenke bizattak meg; a VII. ker. polg. leányiskolánál u. ily minőségben heti 12 órán tanítással Pelzer Aurélia, a szépíráásra Kéler Gyula, francia nyelvre Pugin alkalmaztattak.

— **A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter** az aradi állami tanítóképezdéhez Szabó Józsefet rendes tanárrá, Kunart Edét zene-énektanárrá és Ujhelyi Antal gyakorlóiskolai tanítóvá, egyuttal Roth Vilmos állami tanító — illetőleg tanítónőképezdei rendes tanárt ezen állomásra véglegesen kinevezte.

— **Az ismétlő iskolák.** Miután számos panasz merült fel az ismétlő iskoláknak a tanulók részéről tapasztalt rendetlen és hanyag látogatása tárgyában, a f. tanács felhívta az összes esti ismétlő iskolai igazgató tanítókat és iskolaszéket, hogy a mulasztók neveit a kerületi előljáróságokkal havonként közölni el ne mulasztják, a kerületi előljáróságok pedig utasítottak, hogy a mulasztó szülők, gyámok és iparos munkaadók iránt a törvény értelmében járjanak el, s mindig január, április és július hónapok elsején tegyenek jelentést a mulasztókról s az ellenök foganatosított büntetésekről.

— **A „Deák-Emlék“**-ből megrendeltetett eddigel: *Keszthelyre* 170 példány, *Nagy-Kanizsára* (Wajdits kvárus által) 150 pl., *Győrbe* Skultéty Kászló ur 65 pl., *Ó-Kanizsára* Szerelmehegyi Antal ur 100 pl., *Székelly-Kereszturra* Veres Sándor kép. tanár ur 48 pl., *Zilahra* Felméri A. ur 5 pl., *Szombathelyre* Lábos I. ur 50, Kreutz Ede ur 25 pl., *S. Sellyére* Gyulai Gy. ur 37 pl., *Brassóba* Orbán F. ur 20 pl., *Znióváraljára* Lorenz Zsig. ur 55 pl., *Arpádhalmra* Zsarko J. 12 pl., *Adára* Fridrik T. ur 12 pl., *Csáktornyára* Molnár E. ur 100 pl.

— **A népkönyvtárak terjesztése végett** alakult központi bizottság utasításokat dolgozott ki a népkönyvtárak alakítása, szervezete s kezelése tárgyában, s ezen munkálataival együtt mintegy 250 kötetnyi s körülbelül 200 frt értékű magyar népies munkát is fog ajánlani az ily népkönyvtárak s olvasó-körök számára. Igen óhajtott, hogy már e jegyzék végén határozottan meg legyen említve azon könyvkereskedő vagy könyvkereskedők neve is, kik az ily célra tett megrendeléseknél bizonyos százalékot hajlandók engedni. A bizottság ennél fogva felhívja az összes fővárosi s vidéki könyvkereskedőket, miszerint ezen tárgyra vonatkozó nyílt ajánlataikat, a százalék s netán azon összeg kivételével, melynek feltétele mellett adatnék meg ezen engedmény az egyes népkönyvtárak számára, legkésőbb folyó évi november hó 10-éig a központi bizottság jegyzőjénél Mayer Miksa közoktatásügyi miniszteri fogalmazónál (Budavár, országház) annyival inkább bejelentésék, minthogy az egyes könyvkereskedők e célból külön nem fognak megkerestetni. Budapest, 1876. okt. 19-én. A népkönyvtárak terjesztésére alakult. közp. bizottság.

Szerkesztői üzenetek. — **S. B.** urnak **Abonyban.** Szíves megemlékezésed igen jól esett. Üdvözlöm tieidet s a régi jó ismerősöket. — **Pécsre.** Nem csupán az önök, mint inkább a tanügy érdeke, a tanítói tekintély megóvása késztetett arra, hogy megleckéztessen azt, a ki évek óta hinti az egyenetlenség magvát Pécsen, s zítja a tüzet Magyarország tanítói között. Nem illet tehát „köszönet a pártolásért“, mert csak *kötelességet* teljesítettem.

HIRDETMÉNYEK

LAMPEL RÓBERT könyvkiadó-hivatalában

(Budapest, váci-utca 12. szám)

megjelent tan- s egyéb ajánlható könyvek,

☛ kaphatók minden könyvkereskedésben : ☛

- KÖRNYEI János** (néhai királyi tanácsos és tanfelügyelő). Gyakorlati közönséges **irálytan** különös tekintettel a levélíráásra és a közéletben előforduló polgári ügyiratokra. Tanodai és magán használatra. Füzve 88 kr.
Környei irálytana azon kevés munkák egyike, melyekből valóban meglehet a levélírást és irályt tanulni, valamint szavalója a legjobb darabokat tartalmazza a szavalatra és könyv nélküli tanulásra.
- GYURITS Antal. A magyar helyesírás szabályai**, füzve 32 kr.
- HÖNIGSBERG M. Francia nyelvtan** a legújabb tanmód szerint, feladattárral, nyelvgyakorlatokkal és szójegyzékekkel bővítve. I. rész, füzve 60 kr.
- JESZENSZKY István.** Oktatás a **méterrendszeren** alapuló mértékek és a tizedestörtekeli számolásban. Iskolai és magánhasználatra. 64 lap 8 táblával Füzve ára 40 kr.
- KÖRNYEI J. A tanító az iskolában.** Rövid utmutatás arra, miként lehet a népiskolában jó fegyelmet tartani s helyesen oktatni. Tanítók és tanítójelöltek számára. Ára 1 frt 20 kr.
- GAJDOS J. Alkotmánytan.** Legújabb törvényeink alapján elemi népiskolák használatára. Második átdolgozott kiadás. 48 l. Kemény kötés 30 kr.
- ERÉNYI MÓR Kis magyar nyelvtan** feladattárral. Nép-, főelemi s városi tanodák számára. Ötödik javított, bővített s a m. kir. közoktatási ministerium által kiadott „Tanterv“ nyomán átdolgozott kiadás. Ára kötve 40 kr.
- FORSTINGER János.** Írás és mindennapi társalkodásban előforduló **idegen szavakat** magyarázó kézikönyv. Kötve 80 kr.
- SCHILLER Henr. A német irodalomtörténet** vázlata. Pütz és Gredy után. 40 kr.
- ROSENMEYER J. Praktisches Rechenbuch** für Volks- und Bürgerschulen. Mit Rücksicht auf die neuere Masse und Gewichte. I. Theil: Die vier Grundrechnungsarten nebst Resolviren und Reduziren in allmählich erweiterten Zahlenkreisen cart. 40 kr.
- II. Theil: Die vier Grundrechnungsarten in Dezimalien; das Rechnen mit Brüchen. Die bürgerlichen Rechnungsarten: Regeldetri, Zinsrechnung, Kettensatz, Gesellschafts- und Mischungsrechnung. cart. 40 kr.
- NEUMANN S. A.** (Muster-Hauptschullehrer in Altöfen.) **Deutsche Sprachlehre** nebst einem Aufgabenschatze und Mustertabellen zum Analysiren. In Fragen und Antworten. Ein Hilfsbuch für Lehrer und Schüler in den Volks-, Haupt- und Stadtschulen. 2. verbesserte Aufl. 40 kr.

Ifjusági könyvek.

- Album** az ifjuság számára. Album für die Jugend. Magyar és német szöveggel és diszes képekkel. (84 l. 4-rét). Kemény kötésben 1 frt 20 kr.
- ANDERSEN meséi**, ford. Szendrey Julia. (153 l. 16-rét). Kemény kötésben 50 kr.
Finom kötve aranyvágással 1 frt 20 kr.
- **Újabb meséi és képei**. Ford. Czanyuga J. Fametszvényekkel. Kem. köt. 50 kr.
Finom kötésben, aranyvágással. 1 frt 20 kr.
- HÖCKER O. Tedd a helyest és ne tarts senkitől.** 4 acélmetszettel. 50 kr.
- BOROSS Mihály. Attila**, a hun király. Történeti kép. Francia eredetiből. (98 lap 16-rét). Kemény borítékban 40 kr.
- Gyermek-színház.** Tartalma: I. Marcipán hercegnő. II. A négerleány. III. Az árva fiu (95 l. 16-rét) Kemény borítékban 50 kr.
- HOFFMANN Fer. Az árvák.** Elbeszélés az ifjuság számára. Ford. Remellay G. Négy acélmetszettel. (34 l. 16-rét.) Kemény borítékban 50 kr.
- Szavaló, köszöntő és levelező** az ifjuság számára. Ajánlható különösen a nevelőintézetek és kisebb iskoláknak. (64. l. 32-rét). Füzve 12 kr.

KISS Áron. Adalékok Magyarország nevelés- és oktatása történetéhez.	1.20
KOHÁNYI S. Gyermekdalok Fröbel fejlesztő rendszeréhez. 1 füz. 20 kr, 2-ik füzet	— .40
KÖRNYEI J. A tanító az iskolában.	1.20
— Gyakorlati közönséges irálytan.	— .88
— Írálypéldák I.	1.—
KUNCZ Elek. Gymnásiumi paedagogia.	1.—
LUTTER N. dr. Módszeres vezérkönyv a népiskola mennyiséangéhoz. I. f. füzve 80 kr., 2. f. füzve 80 kr, 3. f. füzve 50 kr, 4. f. füzve	— .80
MÁRKY J. tdr. Népiskolák könyve. 5. rész. Egy-egy	— .40
MARKÓ Lajos. Vezérkönyv a testgyakorlás tanításához. Tsnitók és tanítójelöltek számára.	— .60
MENNYEI A. Nevelés- és tanítástan. 3 k.	5.—
MOLNÁR A. Svájcban és Bajorországban szerzett tanügyi tanulmányok.	1.50
— Gazdasági népoktatás.	— .60
— A népiskolai tanfelügyelet.	— .60
— A néptanítók nyugdíjazása.	1.40
— Néptanítók ismerettára. I.	1.50
AIISLEITNER Antal. Magyar nyelvgyakorló és olvasókönyv. — Ungarisches Sprach- und Lesebuch für die Oberklassen der Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache. Auf Grundlage der „Lehr- und Lesebücher für die Mittelklassen von Alb. Haesters“ bearbeitet. Zweite , mit einem ungarisch-deutschen Wörterbuch vermehrte Auflage. Preis geh. 80 kr.	
BÁRÁNY Ignác. Az olvasás tanmódja. Harmadik egészen újra átdolgozott és bővített kiadás. Füzve 1 frt 20 kr.	
CONDÉ, Arthur de. Der kleine Franzose als Gratulant und Deklamator. — Le petit français comme Poète de Famille et Declamateur, — Nouvelle Collection complète de Compliments et de Bouquets pour le jour de l'an et les Fêtes en Poésie et en Prose adressés á des Péres, Méres, Parents, Instituteurs, Amis, Parrains, Marraines, Bienfaiteurs etc. etc. Scénes dramatiques. Recueil de Poésies des meilleurs Auteurs suivi de Discours divers pour les Fêtes d'école	Füzve 60 kr.
CZANYUGA József, az újabb magyar és német társalgási nyelv kézikönyve vagy teljes utmutatás mind a magyar, mind a német nyelvben való helyes és könnyű kifejezésre. Taschenbuch der neueren ungarischen und deutschen Conversations-sprache , oder vollständige Anleitung sich sowohl im Deutschen, wie im Ungarischen richtig und geläufig auszudrücken. Zsebkiadás geheftet 1 fl. gebunden 1 fl. 20 kreuzer	vászonkötésben 1 forint 40 kr.
DALLOS J. L. Praktischer Lehrgang zur schnellen und leichten Erlernung der ungarischen Sprache. Nach Dr. F. Ahn's Lehrmethode. I. Theil. 44-te, mit einer kurzen Sprachlehre versehene Auflage, geheftet 36 kr., gebunden 44 kr.	
DALKÖNYVECSKE, nemzeti. Hatodik javított népkiadás, kötve	1 frt.
Diszkiadás	3 frt.

A háromszéki

„Erzsébet“ árvaleány-nevelőintézetnél

az igazgatói állomásra pályázat hirdettetik. Ezen állomásra csak okleveles — nős tanítók — pályázhatnak. Az, kinek neje a gazdasszonyi teendők és nőmunka tanításban való jártasságát igazolni képes, előnnyel bírand. Ő maga, a teljes értelemben vett igazgatói teendőkön kívül, az intézet növendékeit (kiknek száma most 24) a n. o. törvény értelmében osztályonkénti csoportokban tanítja, neje pedig a háztartással összekötött minden gazdasszonyi munkát végez, és női munkát tanít. Ezen állomással 600 frt o. é. évi fizetés, butorzat nélküli lakás, méltányosan egyszerű élelmezés, fűtés, világítás, mosás van összekötve. Az állomás egyelőre egy évi próba idővel — ideiglenesen töltetik be, de annak sikerrel eltöltése esetében állandósítás s a nyugdíj-törvény értelmében nyugdíjazás biztosítatik az intézet által. Pályázati határidő folyó évi november 30-ka, meddig a kellő okmányokkal, és a családtagok számát is előtüntető kimutatással felszerelt kérelmek alatt irt elnökhöz (Zágon u. p. N.-Borosnyó) küldendőek ajánlott levéllel. K.-Vásárhelytt, 1876. okt. 16. **B.-Szent-Kereszty Stephánie.**